ASIAN INFRASTRUCTURE INVESTMENT BANK

2026 yil 4 sentabr

Natijalarga asoslangan moliyalashtirish

Ekologik va ijtimoiy tizimlarni baholash

P00881 O‘zbekiston: Davlat umumta’lim maktablari infratuzilmasini kengaytirish va modernizatsiya qilish, 1-bosqich loyihasi

Muqova sahifasidagi rasmlar

Yuqori chap va pastki chap rasmlarda mos ravishda 11 va 17 ta sinf xonasiga ega, 330 va 510 o‘quvchi o‘rniga mo‘ljallangan uch qavatli namunaviy maktab binolari ko‘rsatilgan. Yuqori o‘ng va pastki o‘ng rasmlarda mos ravishda 15 va 22 ta sinf xonasiga ega, 450 va 660 o‘quvchi o‘rniga mo‘ljallangan to‘rt qavatli namunaviy maktab binolari ko‘rsatilgan.

1-transh doirasida RBP 104 ta qo‘shimcha maktab binosini quradi: 53 tasi 330 o‘rinli, 25 tasi 450 o‘rinli, 6 tasi 510 o‘rinli va 20 tasi 660 o‘rinli namunaviy loyiha asosida.

Qisqartmalar

Qisqartma	To‘liq nomi	Inglizcha
Xalqaro (inglizcha) qisqartmalar		
CSC	Qurilish nazorati va EI monitoringi bo‘yicha maslahatchilar	Construction Supervision and ES Monitoring Consultants
DLI	Mablag‘ ajratishga bog‘langan ko‘rsatkich	Disbursement-Linked Indicator
DLR	Mablag‘ ajratishga bog‘langan natija	Disbursement-Linked Result
ESSA	Ekologik va ijtimoiy tizimlarni baholash	Environmental and Social Systems Assessment
GASN	Davlat arxitektura-qurilish nazorati inspeksiyasi	State Architectural and Construction Supervision Inspectorate
GBV	Gender asosidagi zo‘ravonlik	Gender-Based Violence
IPF	Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish	Investment Project Financing
PPM	OIIBning Loyiha ta’siriga uchragan shaxslar uchun mexanizmi	Project-affected People’s Mechanism (AIIB)
RBF	Natijalarga asoslangan moliyalashtirish	Results-Based Financing
RBP	Natijalarga asoslangan loyiha	Results-Based Project
SEA/SH	Jinsiy ekspluatatsiya va zo‘ravonlik / jinsiy shilqimlik	Sexual Exploitation and Abuse / Sexual Harassment
STEM	Fan, texnologiya, muhandislik va matematika	Science, Technology, Engineering and Mathematics
WASH	Suv ta’minoti, sanitariya va gigiyena	Water, Sanitation and Hygiene
ZVOS	Atrof-muhitga ta’sir to‘g‘risidagi bayonot	Statement on Environmental Impact (national EIA document)
O‘zbekcha qisqartmalar		
AKT	Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari	Information and Communication Technology (ICT)
AMTB	Atrof-muhitga ta’sirni baholash	Environmental Impact Assessment (EIA)
ChTR	Chora-tadbirlar rejasi	Action Plan (AP)
DBO	Dasturni boshqarish ofisi	Program Management Office (PMO)
DEE	Davlat ekologik ekspertizasi	State Environmental Expertise (SEE)
EI	Ekologik va ijtimoiy	Environmental and Social (ES)
ITB	Islom taraqqiyot banki	Islamic Development Bank (IsDB)
LMO	Loyihani muvofiqlashtirish ofisi	Project Coordination Office (PCO)

TFV	Ta’lim va fan vazirligi	Ministry of Education and Science (MOES)
OIIB	Osiyo infratuzilma investitsiyalari banki	Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)
XMI	Xalqaro moliya instituti	International Financing Institution (IFI)
YaBX	«Yagona buyurtmachi xizmati»	Unified Customer Service (UCS)

Qisqacha mazmun

Ushbu Ekologik va ijtimoiy tizimlarni baholash (ESSA) hujjatida O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ekologik va ijtimoiy (EI) tizimlari taklif etilayotgan Natijalarga asoslangan loyiha (RBP) – «Davlat umumta’lim maktablari infratuzilmasini kengaytirish va modernizatsiya qilish, 1-bosqich» loyihasining kutilayotgan EI ta’sirlarini boshqarish uchun qay darajada yetarli ekani Osiyo infratuzilma investitsiyalari bankining (OIIB) Natijalarga asoslangan moliyalashtirish (RBF) bo‘yicha Asosiy tamoyillariga muvofiq baholanadi.

Loyiha konteksti va RBP qamrovi

Loyihaning asoslari. Taklif etilayotgan Loyiha O‘zbekiston Hukumatining davlat umumiy o‘rta ta’lim infratuzilmasini kengaytirish, modernizatsiya qilish va sifatini oshirish borasida olib borayotgan sa’y-harakatlarini qo‘llab-quvvatlaydi. Loyiha aholining jadal o‘sishi, urbanizatsiya va maktablarning mavjud quvvatiga tushayotgan doimiy yuklamaga javoban ishlab chiqilgan. O‘zbekistonda majburiy umumiy o‘rta ta’lim bilan qamrov deyarli to‘liq ta’minlangan bo‘lsa-da, ko‘plab maktablar ikki smenada ishlamoqda, o‘quv vaqti cheklangan, ta’lim muhiti esa hududlar kesimida hamda shahar va qishloq maktablari o‘rtasida sezilarli farq qiladi. Suv ta’minoti, sanitariya va gigiyena (WASH) sharoitlaridagi, nogironligi bo‘lgan bolalar uchun qulayliklardagi, fan, texnologiya, muhandislik va matematika (STEM) hamda raqamli ta’lim infratuzilmasidagi kamchiliklar, shuningdek sinf xonalarining yetishmasligi ta’lim xizmatlarining sifati, inklyuzivligi va xavfsizligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Loyihaning qamrovi va hududi. RBP Hukumat dasturining belgilangan qismini qo‘llab-quvvatlaydi hamda maktab infratuzilmasi, ta’lim sifati, ta’limdan foydalanish imkoniyati va inklyuziya bo‘yicha natijalarga bevosita hissa qo‘shadigan maqbul investitsiyalarga yo‘naltirilgan. Loyihaning maqsadi – O‘zbekiston bo‘ylab o‘rta ta’limning ortib borayotgan ehtiyojlarini qondirish uchun davlat maktablari infratuzilmasini kengaytirish va modernizatsiya qilish, ta’limdan foydalanish imkoniyatini yaxshilash hamda ta’lim muhiti sifatini oshirishdan iborat. RBP ikki transh orqali amalga oshiriladi. 1-transh 2027–2029 yillarda Buxoro, Qashqadaryo, Xorazm, Samarqand va Surxondaryo viloyatlari hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasidagi tasdiqlangan 104 ta faoliyat ko‘rsatayotgan umumiy o‘rta ta’lim maktabini qamrab oladi. Ularning 19 tasi shahar va 85 tasi qishloq maktablaridir. 2-transh 2028–2030 yillarda shu hududlardagi yana 112 ta maktabni qamrab oladi; ushbu maktablarning joylashuvi va tavsifi 1-transhda qo‘llanilgan muvofiqlik va tanlov mezonlari asosida tasdiqlanadi.

Quvvatga bo‘lgan ehtiyoj va kutilayotgan foyda. 1-transhning tasdiqlangan 104 ta maktabida hozirda 53 222 o‘rinlik amaldagi quvvatga nisbatan 89 955 nafar o‘quvchi tahsil olmoqda, bu esa quvvatdan foydalanishning umumiy koeffitsiyenti taxminan 169 foizni tashkil etishini ko‘rsatadi. Taklif etilayotgan qo‘shimcha binolar 45 000 o‘quvchi o‘rnini yaratadi va ushbu maktablarning jami loyihaviy quvvatini 98 222 o‘ringa yetkazadi. Ushbu qo‘shimcha quvvat sinflarning haddan tashqari to‘lib ketishini kamaytirishi, o‘quv soatlarining barqarorligini ta’minlashi, ko‘p smenali o‘qitishni qisqartirish uchun sharoit yaratishi hamda ishtirokchi maktablarga sinfdan tashqari, STEM va raqamli ta’lim imkoniyatlarini kengaytirish imkonini berishi kutilmoqda. Loyiha, shuningdek, nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun qulaylikni, gender jihatlarini hisobga oluvchi WASH sharoitlarini, maktablarning energiya tejamkor loyihalanishini hamda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) vositalaridan foydalanish imkoniyatini mustahkamlaydi.

Natijalar yo‘nalishlari. RBP o‘zaro bog‘liq uchta Natijalar yo‘nalishi asosida tuzilgan. 1-natijalar yo‘nalishi yashil va sifatli ta’lim uchun qulay shart-sharoitlarni, jumladan maktab infratuzilmasi uchun energiya samaradorligi talablarini, sinfdan tashqari mashg‘ulotlar o‘quv dasturlarini ishlab chiqishni va AKT sinf xonalari standartlarini qo‘llab-quvvatlaydi. 2-natijalar yo‘nalishi yangi, yashil va bardoshli maktab binolarini bosqichma-bosqich qurib bitkazish hamda qo‘shimcha faoliyat ko‘rsatuvchi o‘quvchi o‘rinlari va AKT sinf xonalarini yaratish orqali maktab infratuzilmasini yaxshilash va quvvatni kengaytirishni qo‘llab-quvvatlaydi. 3-natijalar yo‘nalishi maktablarning haddan tashqari to‘lib ketishini va quvvatdan foydalanish koeffitsiyentini kamaytirish, sertifikatlangan malaka

oshirish kurslarini tamomlagan o‘qituvchilar ulushini oshirish hamda maqsadli maktablarda kelishilgan inklyuziya va gender standartlarini qo‘llash orqali ta’limdan foydalanish imkoniyati, tenglik va sifatni qo‘llab-quvvatlaydi.

Qurilish ishlari va namunaviy loyihalar. RBP yangi yer uchastkalarida butunlay yangi maktablar qurishni emas, balki mavjud maktab hududlari doirasida kengaytirishni moliyalashtiradi. Har bir ishtirokchi maktabga 330, 450, 510 yoki 660 o‘quvchiga mo‘ljallangan to‘rtta namunaviy loyihadan biri asosida bitta standart qo‘shimcha o‘quv binosi qurib beriladi. Namunaviy loyihalarda sinf xonalari, o‘qituvchilar xonalari, STEM laboratoriyalari, kutubxonalar, har bir qavatda qizlar va o‘g‘il bolalar uchun alohida hojatxonalar, nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun moslashtirilgan hojatxonalar, kirish panduslari, barcha qavatlarga xizmat ko‘rsatuvchi liftlar, yong‘in xavfsizligi vositalari va tom ustiga o‘rnatiladigan quyosh panellari nazarda tutilgan. Tegishli ishlar qurilish maydonini tayyorlash, poydevor, binoning yer usti qismi, pardozlash ishlari, muhandislik tizimlari, mahalliy drenaj, kirish yo‘llari hamda mavjud suv ta’minoti, kanalizatsiya va elektr tarmoqlariga ulanishni o‘z ichiga oladi.

RBP chegaralari va istisnolar. RBP chegaralari va istisno mezonlari ekologik va ijtimoiy (EI) xatarlarni boshqarishda markaziy o‘rin tutadi. Maqbul qurilish investitsiyalari oltita ustuvor hududdagi faoliyat ko‘rsatayotgan umumiy o‘rta ta’lim maktablari bilan, tekshirilgan maktab hududlari doirasida hamda davlat mulki yoki foydalanish huquqi tasdiqlangan yer uchastkalarida cheklanadi. Yer uchastkalarini olib qo‘yish, yerni ixtiyoriy ravishda berish, jismoniy yoki iqtisodiy ko‘chirish, foydalanishni cheklash, hal etilmagan yer nizolari, tabiiy yashash muhitlarining sezilarli darajada o‘zgartirilishi, muhofaza etiladigan tabiiy hududlarga yoki madaniy merosga ta’sir, keng ko‘lamli buzish ishlari yoki boshqarib bo‘lmaydigan xavfli chiqindilar xatari bilan bog‘liq faoliyat turlari istisno qilinadi. A toifali va yuqori EI xatariga ega faoliyat turlari, sezilarli salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin bo‘lgan B toifali faoliyat turlari hamda OIIBning Ekologik va ijtimoiy istisnolar ro‘yxatiga ko‘ra taqiqlangan faoliyat turlari ham istisno qilinadi.

Ekologik va ijtimoiy foyda hamda xatarlar

Kutilayotgan foyda. RBPning kutilayotgan EI ta’sirlari asosan ijobiydir. Loyiha haddan tashqari to‘lgan maktablarning quvvatini kengaytiradi, o‘quv vaqtining sifati va barqarorligini yaxshilaydi, xavfsizroq va inklyuziv ta’lim muhitini qo‘llab-quvvatlaydi hamda maktab infratuzilmasini barpo etish bo‘yicha institutsional tizimlarni mustahkamlaydi. Bevosita naf ko‘ruvchilar o‘quvchilar, o‘qituvchilar, oilalar va maktab jamoalaridir. O‘quvchilar va o‘qituvchilar kamroq tig‘iz sinf xonalari, yaxshilangan WASH va qulaylik sharoitlari, takomillashgan STEM va raqamli ta’lim vositalari hamda xavfsizroq va bardoshliroq binolardan naf ko‘radi. Oilalar va mahalliy jamoalar barqarorroq dars jadvali hamda sifatli ta’lim xizmatlaridan foydalanish imkoniyatining kengayishidan manfaat ko‘rishi kutilmoqda.

Ekologik xatarlar. Atrof-muhitga ehtimoliy salbiy ta’sirlar «o‘rtacha» deb baholangan. Asosiy xatarlar faoliyat ko‘rsatayotgan maktab hududlaridagi qurilish ishlari bilan bog‘liq. Ularga maydonni tozalash, yer qazish ishlari, chang, shovqin, tebranish, transport va piyodalar xavfsizligi, qurilish chiqindilari va xavfli chiqindilar, yuza oqova suvlar, tasodifiy to‘kilishlar, ishchilarning salomatligi va xavfsizligi, daraxtlarni kesish, muhandislik tarmoqlarini o‘tkazish, yong‘in va elektr xavfsizligi hamda yangi bino tizimlaridan foydalanish va ularga texnik xizmat ko‘rsatish kiradi. Ushbu ta’sirlar muayyan maydon bilan cheklangan, vaqtinchalik, oldindan bashorat qilinadigan va qaytariladigan bo‘lishi kutilmoqda. Ularni maydonni puxta rejalashtirish, loyihalash standartlarini qo‘llash, atrof-muhitga ta’sirni baholash va tasdiqlash, shartnoma talablari, qurilish nazorati hamda foydalanish va texnik xizmat ko‘rsatish tartiblari orqali boshqarish mumkin.

Ijtimoiy xatarlar. Ehtimoliy ijtimoiy ta’sirlar va xatarlar ham «o‘rtacha» deb baholangan. Har bir maktabdagi qurilish taxminan 8 oy davom etishi va eng yuqori pallada 70 nafarga yaqin ishchini jalb etishi kutilmoqda, ularning aksariyati mahalliy aholi orasidan yollanadi. Asosiy ijtimoiy xatarlarga maktab faoliyatining izdan chiqishi, maktab maydonining vaqtincha qisqarishi, kirish-chiqishning cheklanishi, bolalar va aholi xavfsizligiga tahdidlar, mehnat va ish sharoitlari bilan bog‘liq xatarlar, ishchilarning xulq-atvori hamda jinsiy ekspluatatsiya va zo‘ravonlik/jinsiy shilqimlik (SEA/SH) xatarlari, qo‘shni aholiga vaqtinchalik noqulayliklar, shuningdek inklyuziya

choralari izchil amalga oshirilmasa va saqlab turilmasa, qizlar, nogironligi bo‘lgan bolalar yoki boshqa zaif guruhlar loyihadan to‘liq naf ko‘rmasligi ehtimoli kiradi. Ishlar mavjud maktab hududlari bilan cheklangani sababli yer uchastkalarini olib qo‘yish yoki ko‘chirish kutilmaydi.

Huquqiy, institutsional va amaliy samaradorlik

Huquqiy va me’yoriy tizimlar. O‘zbekistonda atrof-muhitga ta’sirni baholash, qurilishga ruxsat berish, chiqindilarni boshqarish, mehnat va mehnatni muhofaza qilish, bolalarni himoya qilish, gender tengligi, nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun qulaylik, murojaat va shikoyatlarni ko‘rib chiqish, madaniy meros, daraxtlarni muhofaza qilish, energiya samaradorligi va qayta tiklanuvchi energiyani qamrab oluvchi keng qamrovli huquqiy-me’yoriy baza mavjud. Maktab qurilishi atrof-muhitga ta’sirni baholash (AMTB) milliy tizimida III toifaga kiritilgan bo‘lib, qurilish boshlanishidan oldin AMTB hujjatlari (atrof-muhitga ta’sir to‘g‘risidagi bayonot – ZVOS) tayyorlanishini va Davlat ekologik ekspertizasining (DEE) ijobiy xulosasi olinishini talab etadi. Shaharsozlik kodeksi hamda tegishli qurilish, yong‘in xavfsizligi, seysmik chidamlilik, qulaylik va sanitariya normalari maktablarni xavfsiz va funksional loyihalash uchun asos bo‘lib xizmat qiladi. Shu bois asosiy masala qo‘llaniladigan talablarning yo‘qligi emas, balki ularning izchil ijrosi va muvofiqlashtirilishidir.

Institutsional mas’uliyatlar. Institutsional mas’uliyatlar Ta’lim va fan vazirligi (TFV; 2026 yil oktabrda sobiq Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi hamda Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligini birlashtirish orqali tashkil etilgan), TFVning hududiy boshqarmalari, hududiy «Yagona buyurtmachi xizmati» (YaBX), Ekologiya va iqlim o‘zgarishi milliy qo‘mitasining hududiy boshqarmalari (Ekologiya qo‘mitasi), hududiy Davlat mehnat inspeksiyalari, hududiy Davlat arxitektura-qurilish nazorati inspeksiyasi (GASN), loyiha tashkiloti va maktab ma’muriyatlari o‘rtasida taqsimlangan. TFV OIIBga hisobot beradi. Hududiy YaBXlar xarid, shartnomalarni boshqarish, kundalik texnik nazorat, qurilish sifati, bajarilgan ishlarni tasdiqlash va obyektni topshirish uchun mas’ul bo‘ladi. Ekologiya qo‘mitasi AMTB hujjatlarini ko‘rib chiqadi va DEE xulosalarini beradi, Mehnat inspeksiyasi va GASN esa mehnat, mehnatni muhofaza qilish va qurilish talablariga rioya etilishi ustidan davlat nazoratini amalga oshiradi.

Institutsional salohiyat. TFV Loyihani muvofiqlashtirish ofisini (LMO) tashkil etdi va ekologiya bo‘yicha maslahatchini jalb qildi, tayyorgarlik ishlarini esa ko‘p tarmoqli loyihalash/AMTB maslahatchisi qo‘llab-quvvatlamoqda. Biroq TFVda EI masalalari bo‘yicha doimiy institutsional salohiyat mavjud emas va loyihani amalga oshirish malakali ijtimoiy masalalar bo‘yicha maslahatchini hamda hududlarda EI masalalari bo‘yicha mas’ul xodimlarni talab etadi. YaBXda tumanlar kesimida biriktirilgan sertifikatlangan texnik nazorat inspektorlari mavjud; biroq ularning nazoratidagi qurilish obyektlari soni ko‘pligi to‘liq nazoratni ta’minlash imkoniyatiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Ekologiya qo‘mitasining hududiy boshqarmalari va Mehnat inspeksiyalari ruxsat berish, maqsadli tekshiruvlar o‘tkazish va ijroni ta’minlash uchun yetarli salohiyatga ega.

EI ta’sirlarini boshqarishdagi amaliy samaradorlik

EI tizimlarining Loyiha hayotiy sikli davomidagi samaradorligi. Mavjud ekologik va ijtimoiy tizimlar amalda qanday ishlayotganini tushunish uchun amaliy samaradorlik Loyihaning butun hayotiy sikli bo‘yicha baholandi. Rejalashtirish bosqichida ESSA doirasida maktablarning namunaviy loyihalari, tanlangan maktablar bo‘yicha so‘nggi AMTB hujjatlari va DEE xulosalari o‘rganildi. Xarid bosqichida EI talablari tender va shartnoma hujjatlariga qanday kiritilishini baholash uchun Hukumatning namunaviy qurilish-pudrat shartnomasi hamda xalqaro moliya instituti (XMI) tomonidan moliyalashtirilgan maktab qurilishi shartnomasi ko‘rib chiqildi. Amalga oshirish bosqichida YaBXning qurilish monitoringi nazorat varag‘i va nazorat amaliyoti o‘rganildi. Foydalanish bosqichida ESSA guruhi obyektlar topshirilganidan keyin ularning ishlashi, qulayligi va texnik holati saqlanishini baholash uchun tanlangan maktablarga tashrif buyurdi.

Namunaviy loyihalar tahlili. ESSA doirasida EI jihatlari rejalashtirishda qanday hisobga olinganini baholash uchun maktablarning namunaviy loyihalari ko‘rib chiqildi. Loyihalarda kirish panduslari, barcha qavatlarga xizmat ko‘rsatuvchi liftlar, har bir qavatda jins bo‘yicha alohida hamda nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun moslashtirilgan

hojatxonalar, ventilyatsiya, yong‘in xavfsizligi va inson hayotini muhofaza qilish tizimlari, STEM laboratoriyalari, kutubxonalar hamda qayta tiklanuvchi energiya tizimlari nazarda tutilgan. Ularning samaradorligi muayyan maydonga moslashtirishga, muhandislik tarmoqlariga ishonchli ulanishga, qurilish sifatiga, ishga tushirish va topshirilgandan keyingi texnik xizmat ko‘rsatishga bog‘liq bo‘ladi.

AMTB hujjatlari tahlili. ESSA doirasida ko‘rib chiqilgan namunaviy maktab AMTB hujjatida atmosfera havosi sifati, oqova suvlar, chiqindilar, tuproq, o‘simlik dunyosi va favqulodda vaziyatlar xatari kabi ekologik masalalar yoritilgan. Biroq unda mehnat munosabatlari, mehnatni muhofaza qilish, qurilish transporti harakati, aholi va bolalar xavfsizligi, ishchilarning xulq-atvori yoki SEA/SH masalalari yetarlicha baholanmagan hamda manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar to‘g‘risida batafsil ma’lumot keltirilmagan.

DEE xulosalari tahlili. Tegishli DEE xulosasi rasmiy ekologik ruxsatni ifodalaydi va muhandislik tarmoqlari hamda sezgir hududlarni muhofaza qilish, daraxtlarni saqlab qolish, obodonlashtirish va ko‘kalamzorlashtirish, chiqindilarni boshqarish, changni nazorat qilish, tuproqning unumdor qatlamini saqlash va quyosh panellarini o‘rnatish bo‘yicha majburiy shartlarni o‘z ichiga oladi. Ushbu shartlar qurilish bosqichida atrof-muhitni boshqarish uchun foydali me’yoriy asos bo‘lib xizmat qiladi, biroq monitoring va hisobot berish talablarini o‘z ichiga olmaydi.

Shartnomalar tahlili. ESSA doirasida EI talablari xarid va shartnomalarni boshqarish jarayoniga qanday kiritilishini baholash uchun Hukumatning namunaviy qurilish-pudrat shartnomasi va Islom taraqqiyot banki (ITB) tomonidan moliyalashtirilgan maktab qurilishi shartnomasi ko‘rib chiqildi. Hukumatning namunaviy shartnomalarida texnika xavfsizligi, ish sharoitlari, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya, chiqindilarni olib chiqish, ko‘kalamzorlarni muhofaza qilish, maydon qo‘riqlanishi va texnik nazorat bo‘yicha umumiy qoidalar mavjud. Biroq ularda EI bo‘yicha muntazam hisobot berish, hodisalar to‘g‘risida xabardor qilish yoki tuzatish choralarini kuzatib borish izchil talab etilmaydi. ITB moliyalashtirgan shartnoma esa EI bo‘yicha mas’ul xodimlar tayinlanishi, ishchilar uchun Xulq-atvor kodekslari, EI hisobotlari, hodisalar to‘g‘risida xabardor qilish va talablarga rioya etmaganlik uchun ta’sir choralari orqali kuchliroq nazorat mexanizmlarini namoyon etadi.

Qurilish nazorati tahlili. Ko‘rib chiqilgan YaBX monitoring yozuvlari kundalik texnik nazoratning shakllangan va amalda ishlayotgan tizimi mavjudligini ko‘rsatadi. YaBX inspektori qurilishning borishi, kamchiliklar, tuzatish bo‘yicha ko‘rsatmalar hamda to‘lov uchun bajarilgan ishlarning tasdiqlanishini qayd etishda standart nazorat varag‘i va raqamli monitoring tizimidan foydalanadi. Biroq amaldagi nazorat varag‘i asosan texnik sifat, ish hajmlari, ishlarning borishi va xarajatlarga qaratilgan. Unda DEE shartlariga rioya etilishi yoki kengroq EI ta’sirlari tizimli ravishda qayd etilmaydi.

Foydalanish bosqichidagi samaradorlik tahlili. ESSA doirasida tanlangan maktablarga tashriflar chog‘ida faoliyat ko‘rsatayotgan maktablarning foydalanish bosqichidagi holati ham o‘rganildi. Maktablarda odatda kundalik tozalash va WASH obyektlariga texnik xizmat ko‘rsatish uchun biriktirilgan xodimlar va byudjet mablag‘lari mavjud, qattiq maishiy chiqindilarni olib chiqish va septiklarga xizmat ko‘rsatish uchun esa xizmat ko‘rsatuvchi tashkilotlar bor. Aniqlangan asosiy muammo ayrim maktablarda suv ta’minotining ishonchsizligi bo‘lib, bu hojatxonalar tozaligi, qo‘l yuvish va umumiy gigiyena sharoitlariga ta’sir ko‘rsatgan.

Manfaatdor tomonlarni jalb etish, axborotni oshkor qilish va shikoyatlarni boshqarish

Maslahatlashuvlar va axborotni oshkor qilish. ESSAni tayyorlash jarayonida manfaatdor tomonlarni jalb etish 2026 yil 13–28 iyul kunlari va 2026 yil 24 avgust kuni respublika darajasidagi tashkilotlar, hududiy va mahalliy idoralar, maktab ma’muriyatlari, oilalar, mahalla vakillari va aholi bilan o‘tkazilgan maslahatlashuvlarni o‘z ichiga oldi. Maslahatlashuvlar taklif etilayotgan investitsiyalar va maktablarning haddan tashqari to‘lib ketishini kamaytirish kuchli qo‘llab-quvvatlanishini tasdiqladi. Manfaatdor tomonlar faoliyat ko‘rsatayotgan maktablarda qurilish olib borish bilan bog‘liq amaliy xatarlarni, jumladan kirish-chiqish cheklovlari, qurilish bilan bog‘liq xavflar, chang, shovqin va transport vositalari harakatini ham qayd etdilar. ESSA loyihasi baholash (appraisal) bosqichidan

oldin, qisqacha mazmuni o‘zbek tilida berilgan holda oshkor qilinadi hamda loyiha yuzasidan o‘tkaziladigan maslahatlashuvlar yakuniy ESSAda hisobga olinadi.

Shikoyatlarni ko‘rib chiqish mexanizmi. Murojaat va shikoyatlarni ko‘rib chiqishning amaldagi tizimi bir nechta kanallarni, jumladan Xalq qabulxonalari tizimi, TFVning murojaatlar bilan ishlash tartibi, viloyat va tuman (shahar) hokimliklari kanallari hamda mehnat masalalari bo‘yicha Mehnat inspeksiyasiga shikoyat qilishni nazarda tutadi. Ushbu kanallar shikoyatlarni qabul qilish va hal etish uchun yaxshi yo‘lga qo‘yilgan asos yaratadi. Shu bilan birga, ESSA loyiha darajasida kuzatib borish, bolalar uchun qulay tartiblar, nozik shikoyatlarni maxfiy ko‘rib chiqish, ta’qibdan himoya qilish hamda RBP qo‘llab-quvvatlaydigan maktablarga oid shikoyatlarni umumlashtirish borasida bo‘shliqlar mavjudligini aniqladi. RBP loyiha darajasida belgilash (teglash), umumlashtirilgan hisobot berish, maxfiy ko‘rib chiqish protokollarini joriy etish hamda har bir ishtirokchi maktab va mahallada shikoyat kanallari, jumladan OIIBning Loyiha ta’siriga uchragan shaxslar uchun mexanizmi (PPM) to‘g‘risidagi axborotni oshkor qilish orqali amaldagi tizimlarni moslashtiradi.

Umumiy baho va Chora-tadbirlar rejasi

Tizimlarning umumiy yetarliligi. ESSA xulosasiga ko‘ra, aniqlangan amaliy bo‘shliqlar tizimni mustahkamlashga qaratilgan maqsadli choralar orqali bartaraf etilishi sharti bilan, O‘zbekistonning ekologik va ijtimoiy huquqiy, me’yoriy va institutsional bazasi RBPning kutilayotgan ta’sirlarini boshqarish uchun umuman yetarlidir. Umumiy EI xatari – «o‘rtacha». Kutilayotgan salbiy ta’sirlarni muvofiqlik mezonlarini puxta qo‘llash, har bir obyekt bo‘yicha AMTB va DEE xulosasi, standart EI texnik talablari (spetsifikatsiyalari), pudratchilar ustidan nazorat, ishchilar va aholi xavfsizligini ta’minlash choralari, manfaatdor tomonlarni inklyuziv jalb etish, shikoyatlarni kuzatib borishni kuchaytirish va yarim yillik EI monitoringi orqali boshqarish mumkin. Loyiha dizayni EI jihatlarini energiya samaradorligi, yashil va bardoshli binolar, faoliyat ko‘rsatuvchi o‘quvchi o‘rinlari hamda inklyuziya va tenglik bilan bog‘liq mablag‘ ajratishga bog‘langan ko‘rsatkichlar (DLI) orqali ham qamrab oladi.

Asosiy tamoyillarga nisbatan baholash. ESSA xulosasiga ko‘ra, amaldagi tizimlar OIIBning RBF bo‘yicha Asosiy tamoyillariga, xususan atrof-muhitga ta’sirni baholash va tasdiqlash, qurilish xavfsizligi, texnik nazorat, qulaylik, shikoyatlarni ko‘rib chiqish hamda yer uchastkalarini olib qo‘yish yoki ko‘chirishga yo‘l qo‘ymaslik borasida umuman muvofiq keladi. Shu bilan birga, baholashda EI bo‘yicha kadrlar ta’minoti, manfaatdor tomonlarni inklyuziv jalb etish, loyiha darajasida shikoyatlarni kuzatib borish, nozik shikoyatlarni maxfiy ko‘rib chiqish, pudratchilarga qo‘yiladigan EI talablari, YaBX inspektorlarining salohiyati va umumlashtirilgan EI monitoringi borasida amaliy bo‘shliqlar aniqlandi. Ushbu bo‘shliqlarni boshqarish mumkin bo‘lib, ular taklif etilayotgan Chora-tadbirlar rejasi va DLI bilan bog‘liq choralar orqali bartaraf etiladi.

Chora-tadbirlar rejasi, 1–8-choralar. 1-jadvalda tavsiya etilayotgan Chora-tadbirlar rejasi (ChTR) keltirilgan bo‘lib, u o‘nta ustuvor chorani o‘z ichiga oladi. 1–4-choralar respublika va hududiy darajada EI bo‘yicha kadrlar ta’minotini, manfaatdor tomonlarni inklyuziv jalb etishni, loyiha darajasida shikoyatlarni kuzatib borishni hamda nozik shikoyatlar, jumladan SEA/SH va boshqa himoya masalalari bo‘yicha maxfiy xabar berish va yo‘naltirish yo‘llarini talab etish orqali amalga oshirish uchun zarur tizimlarni mustahkamlaydi. 5–8-choralar qurilish bosqichiga taalluqli bo‘lib, maktab qurilishi ishlari uchun standart EI texnik talablarini, YaBX inspektorlari uchun EI bo‘yicha o‘quvlarni, qurilish nazorati va EI monitoringini hamda ekologik, ijtimoiy va mehnatni muhofaza qilish ko‘rsatkichlari, hodisalar, shikoyatlar, manfaatdor tomonlarni jalb etish, o‘quvlar, talablarga rioya etmaslik holatlari va tuzatish choralarini qamrab oluvchi yarim yillik EI monitoringi hisobotlarini talab etadi.

DLI bilan bog‘liq himoya choralari (ChTR 9–11). 9–11-choralar DLI bilan bog‘liq natijalarning EI jihatidan amalga oshirilishini mustahkamlaydi. 9-chora RBP qo‘llab-quvvatlaydigan maktablarda energiya samaradorligi choralari amalga oshirilishini ta’minlaydi. 10-chora loyihalash/AMTB maslahatchisi tomonidan RBP qo‘llab-quvvatlaydigan barcha maktablar bo‘yicha AMTB hujjatlari doirasida EI skriningi o‘tkazilishini ta’minlaydi. Ushbu skrining muvofiqlikni tasdiqlaydi, yerning huquqiy maqomi va undan amaldagi foydalanishni, jumladan har qanday norasmiy foydalanishni baholaydi, har bir obyektga xos EI xatarlarini aniqlaydi, RBP istisno mezonlariga

muvofiqlikni tekshiradi hamda ishlar tenderga qo‘yilishidan yoki boshlanishidan oldin AMTB/ZVOS va DEE hujjatlarining tasdiqlanishiga ko‘maklashadi. 11-chora maqsadli maktablarda kelishilgan inklyuziya va gender standartlari, jumladan jins bo‘yicha alohida hojatxonalar, nogironligi bo‘lgan bolalar uchun qulay yo‘laklar va sharoitlar hamda tegishli inklyuziv o‘quv materiallari qo‘llanilishi va tekshirilishini ta’minlaydi.

Asosiy hujjatning tuzilishi. Ushbu ESSAning qolgan qismi quyidagicha tuzilgan. 1-bobda Loyihaning konteksti, maqsadlari va baholash jarayoni bayon etilgan. 2-bobda RBP qamrovi, maqbul faoliyat turlari, istisno mezonlari hamda kutilayotgan ekologik va ijtimoiy ta’sirlar belgilangan. 3-bobda O‘zbekistonning ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimlari OIIBning RBF bo‘yicha Asosiy tamoyillariga nisbatan baholangan. 4-bobda manfaatdor tomonlarni jalb etish, axborotni oshkor qilish va shikoyatlarni ko‘rib chiqish tartiblari umumlashtirilgan. 5-bobda xulosalar, tavsiya etilgan choralar va amalga oshirishni qo‘llab-quvvatlash tartiblari keltirilgan. Ilovalarda skrining matritsasi, huquqiy baza, maslahatlashuvlar bayonnomalari, tizimlarning batafsil bahosi va standart EI texnik talablari berilgan.

1-jadval: Taklif etilayotgan EI chora-tadbirlari

№	Aniqlangan bo‘shliqlar	EI chora-tadbirlari	Institutsional mas’uliyat	Muddat	Bajarilish ko‘rsatkichlari	Chora turi
1	TFVda respublika va hududiy darajada EI masalalari bo‘yicha maxsus kadrlar ta’minoti cheklangan.	TFV (i) Dasturni boshqarish ofisiga (DBO) malakali ekologiya va ijtimoiy masalalar bo‘yicha maslahatchilarni jalb etadi hamda (ii) har bir ishtirokchi hududiy boshqarmada EI masalalari bo‘yicha mas’ul xodimlarni tayinlaydi.	TFV/LMO va TFVning ishtirokchi hududiy boshqarmalari	RBP kuchga kirganidan keyin uch oy ichida va butun amalga oshirish davrida saqlab turiladi	• EI maslahatchilari va mas’ul xodimlar uchun Texnik topshiriqlar tasdiqlangan. • Amaldagi ekologiya bo‘yicha maslahatchiga RBP Chora-tadbirlar rejasini amalga oshirish rasman yuklatilgan. • Malakali ijtimoiy masalalar bo‘yicha maslahatchi jalb etilgan. • TFVning barcha ishtirokchi hududiy boshqarmalarida EI masalalari bo‘yicha mas’ul xodimlar rasman tayinlangan. • Maslahatchilar va mas’ul xodimlar butun amalga oshirish davrida o‘z o‘rnida faoliyat yuritadi.	ChTR
2	Amalga oshirish davomida manfaatdor tomonlarni jalb etish ayollar, nogironligi bo‘lgan shaxslar va boshqa zaif guruhlarni izchil qamrab olmaydi.	Rejalashtirish va amalga oshirish davomida ayollar, nogironligi bo‘lgan shaxslar va boshqa zaif guruhlarga e’tibor qaratgan holda, mahalliy darajada manfaatdor tomonlarni inklyuziv jalb etish amaliyotini mustahkamlash.	TFV/LMOning EI maslahatchilari va hududiy mas’ul xodimlar, mahalliy hokimiyat organlari (hokimliklar) va ta’lim bo‘limi bilan muvofiqlashtirgan holda	Doimiy; birinchi maslahatlashuv va axborotni oshkor qilish – har bir maktabda ishlar boshlanishidan oldin	• Rejalashtirilgan ishlar, jadval, kutilayotgan noqulayliklar va shikoyat kanallari to‘g‘risidagi axborot ishlar boshlanishidan oldin maktab va mahallada oshkor qilingan. • Qamrab olingan maktablarda ishlar boshlanishidan oldin kamida bitta va amalga oshirish davomida bitta maslahatlashuv o‘tkazilgan. • Maslahatlashuv va axborotni oshkor qilish hujjatlari ayollar, nogironligi bo‘lgan shaxslar va	ChTR

№	Aniqlangan bo‘shliqlar	EI chora-tadbirlari	Institutsional mas’uliyat	Muddat	Bajarilish ko‘rsatkichlari	Chora turi
					boshqa zaif guruhlar ishtirokini tasdiqlaydi.	
3	Amaldagi davlat kanallari orqali kelib tushgan loyihaga oid shikoyatlar Loyiha darajasida umumlashtirilmaydi va ular bo‘yicha hisobot berilmaydi, bu esa ularni aniqlash va kuzatib borishni qiyinlashtiradi.	Shikoyatlarning o‘z vaqtida hal etilishi va javob qaytarilishini ta’minlash uchun amaldagi shikoyat mexanizmlari orqali kelib tushgan shikoyatlarni loyiha darajasida kuzatib borish, umumlashtirish va ular bo‘yicha hisobot berishni mustahkamlash.	TFV/LMOning EI maslahatchilari va hududiy mas’ul xodimlar, tegishli davlat organlari bilan muvofiqlashtirgan holda	Doimiy; loyiha bo‘yicha belgilash (teglash)/reyestr va hisobot berish tartiblari RBP kuchga kirganidan keyin uch oy ichida joriy etiladi	• Amaldagi shikoyat kanallaridan foydalangan holda loyihaga xos shikoyatlar ma’lumotlar bazasi yoki belgilash (teglash) tizimi yaratilgan. • RBP maktablariga oid shikoyatlar tegishli davlat kanallaridan ajratib olinadi yoki ular bo‘yicha ma’lumot beriladi hamda loyiha ma’lumotlar bazasiga kiritiladi. • Yarim yillik umumlashtirilgan hisobotlarda kelib tushgan, hal etilgan, ko‘rib chiqilayotgan shikoyatlar va takrorlanayotgan muammolar aks ettiriladi.	ChTR
4	Amaldagi shikoyat mexanizmlari SEA/SH va boshqa nozik shikoyatlar uchun aniq, maxfiy va anonim xabar berish hamda yo‘naltirish tartibini nazarda tutmaydi.	Nozik shikoyatlar, jumladan gender asosidagi zo‘ravonlik (GBV)/SEA/SH bo‘yicha maxfiy xabar berish va yo‘naltirish yo‘llarini rasmiylashtirish.	TFV/LMO, TFVning ishtirokchi hududiy boshqarmalari, hokimliklar, maktab ma’muriyatlari va pudratchilar	RBP kuchga kirganidan keyin olti oy ichida va o‘quv jarayoni davom etayotgan har qanday maktabda ishlar boshlanishidan oldin	• Nozik shikoyatlarni maxfiy va jabrlanuvchi manfaatlarini ustuvor qo‘ygan holda ko‘rib chiqish bo‘yicha yozma protokol qabul qilingan va loyihaning shikoyatlarni ko‘rib chiqish tartibiga kiritilgan. • Barcha ishtirokchi hududlar bo‘yicha mavjud tibbiy, psixologik-ijtimoiy, huquqiy va boshqa yordam xizmatlariga yo‘naltirish yo‘llari hujjatlashtirilgan. • TFV, hududiy boshqarmalar, maktablar va pudratchilarning tegishli xodimlari protokol va yo‘naltirish tartibi bilan tanishtirilgan hamda o‘qitilgan.	ChTR
5	Maktab qurilishi pudrat	OIIB tomonidan moliyalashtiriladigan	TFV/LMO loyiha institutlari/masla	RBP doirasidagi birinchi qurilish	• Maktab qurilishi uchun standart EI texnik talablari va standart	ChTR

№	Aniqlangan bo‘shliqlar	EI chora-tadbirlari	Institutsional mas’uliyat	Muddat	Bajarilish ko‘rsatkichlari	Chora turi
	shartnomalarida alohida EI texnik talablari, pudratchining obyektdagi EI xodimlari yoki pudratchining EI bo‘yicha muntazam hisoboti izchil nazarda tutilmaydi.	barcha maktab qurilishi ishlariga standart EI texnik talablarini (spetsifikatsiyalarini) qo‘llash. Texnik talablar tender uchun mo‘ljallangan loyiha hujjatlariga kiritiladi. Ular quyidagilarni talab etadi: (i) har bir faol maktab qurilishi obyektida bitta malakali EI inspektorini ishga joylashtirish, (ii) standart yumshatish choralarini amalga oshirish va (iii) pudratchining EI bo‘yicha oylik hisoboti.	hatchilari bilan birgalikda	ishlari tenderi e’lon qilinishidan oldin va keyingi barcha ishlar paketlariga qo‘llaniladi	yumshatish choralari yakunlangan va TFV tomonidan qabul qilingan. • Qabul qilingan EI texnik talablari RBP doirasidagi barcha maktab loyihalariga kiritilgan va tender hujjatlarining tarkibiy qismi bo‘ladi. • Har bir pudratchi har bir faol maktab obyekti uchun malakali EI inspektorini tayinlaydi. • Pudratchining EI bo‘yicha oylik hisobotlari tasdiqlangan shaklda taqdim etiladi.	
6	YaBX inspektorlari RBPga nisbatan qo‘llaniladigan barcha EI talablaridan xabardor bo‘lmasligi mumkin.	Har bir ishtirokchi hududda YaBX inspektorlari uchun EI bo‘yicha o‘quv dasturini amalga oshirish.	TFV/LMOning EI maslahatchilari	Har bir ishtirokchi hududda ishlar boshlanishidan oldin yoki boshlanishi paytida; har olti oyda takroriy o‘quv	• Yagona o‘quv taqdimoti, tarqatma material va baholash nazorat varag‘i tayyorlangan. • Barcha oltita hududni qamrab oluvchi o‘quv jadvali tasdiqlangan. • Har bir ishtirokchi hududda YaBX inspektorlari uchun kamida bitta yarim kunlik o‘quv mashg‘uloti o‘tkazilgan. • Davomat qaydlari va o‘quv materiallari saqlanadi.	ChTR
7	Geografik jihatdan tarqoq joylashgan	Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish (IPF)	TFV/LMO	RBP qo‘llab-quvvatlaydigan	• Qurilish nazorati va EI monitoringi maslahatchilari jalb etilgan;	ChTR

№	Aniqlangan bo‘shliqlar	EI chora-tadbirlari	Institutsional mas’uliyat	Muddat	Bajarilish ko‘rsatkichlari	Chora turi
	ko‘p sonli maktab qurilishi obyektlarida qurilish bosqichida EI va mehnatni muhofaza qilish bo‘yicha izchil nazoratni ta’minlash salohiyati cheklangan.	komponenti doirasida har bir ishtirokchi hududni qamrab oluvchi EI/mehnatni muhofaza qilish bo‘yicha professional salohiyatga ega qurilish nazorati va EI monitoringi maslahatchilarini (CSC) jalb etish.		qurilish ishlari boshlanishidan oldin va butun qurilish davrida saqlab turiladi.	• CSC shartnomasi ekologiya, salomatlik va xavfsizlik hamda ijtimoiy nazorat talablarini o‘z ichiga oladi. • Ishlar boshlanishidan oldin har bir ishtirokchi hududda ekologiya, salomatlik va xavfsizlik hamda ijtimoiy masalalar bo‘yicha malakali mutaxassislar ishga joylashtirilgan va saqlab turiladi. • Nazorat natijalari, talablarga rioya etmaslik holatlari va tuzatish choralari hujjatlashtiriladi hamda Loyihaning EI monitoringi tartiblari orqali hisobot beriladi.	
8	TFV hozirda davom etayotgan maktab qurilishi ishlarining EI ko‘rsatkichlari bo‘yicha hech qanday hisobot tayyorlamaydi.	RBPning ekologik, ijtimoiy va mehnatni muhofaza qilish ko‘rsatkichlarini qamrab oluvchi yarim yillik EI monitoringi hisobotlarini tayyorlash va taqdim etish.	TFV/LMOning EI maslahatchilari	Har olti oyda	• Yarim yillik EI monitoringi hisobotining standart shakli tasdiqlangan. • Hisobotlar barcha ishtirokchi hududlarni va OIIB tomonidan moliyalashtiriladigan faol maktab qurilishi obyektlarini qamrab oladi. • Hisobotlarda Chora-tadbirlar rejasining har bir tegishli bandi ijrosi umumlashtiriladi. • Hisobotlar pudratchilarning faoliyati, hodisalar, shikoyatlar, maslahatlashuvlar, o‘quvlar, talablarga rioya etmaslik holatlari va tuzatish choralarining holatini o‘z ichiga oladi. • Hisobotlar kelishilgan hisobot davri ichida OIIBga taqdim etiladi.	ChTR

№	Aniqlangan bo‘shliqlar	EI chora-tadbirlari	Institutsional mas’uliyat	Muddat	Bajarilish ko‘rsatkichlari	Chora turi
9	Energiya samaradorligi va yashil qurilish talablari maktab infratuzilmasini loyihalash, tasdiqlash va amalga oshirishda izchil qo‘llanilishi zarur.	Energiya samaradorligi to‘g‘risidagi Farmon va uni amalga oshirish bo‘yicha tegishli yo‘riqnomalarni RBP qo‘llab-quvvatlaydigan barcha maktab infratuzilmasiga nisbatan qo‘llash.	TFV Qurilish vazirligi bilan muvofiqlashtirgan holda	Bir martalik DLI, kelishilgan DLI jadvaliga muvofiq.	• Farmon rasman e’lon qilingan, kuchga kirgan hamda maktab infratuzilmasiga nisbatan qo‘llaniladigan amalga oshirish yo‘riqnomalari chiqarilgan va tarqatilgan bo‘lib, bu rasmiy hukumat hujjatlari va xatlari orqali tasdiqlanadi.	DLI 1.1
10	Muvofiqlikni tasdiqlash, har bir obyektga xos xatarlarni aniqlash va DLI 2.1 doirasida asoslangan qaror qabul qilishni qo‘llab-quvvatlash uchun RBP qo‘llab-quvvatlaydigan barcha maktablar bo‘yicha EI skriningi va AMTB hujjatlari yakunlanishi shart.	RBP qo‘llab-quvvatlaydigan barcha maktablar bo‘yicha AMTB hujjatlari doirasida EI skriningini yakunlash. Skrining RBP istisno mezonlariga muvofiqlikni tekshiradi; yerning huquqiy maqomi va undan amaldagi foydalanishni, jumladan har qanday norasmiy foydalanishni baholaydi; har bir obyektga xos EI xatarlari va yumshatish choralarini aniqlaydi; hamda ishlar tenderga qo‘yilishidan yoki boshlanishidan oldin AMTB/ZVOS hujjatlarining tasdiqlanishiga ko‘maklashadi.	TFV/DBO, TFVning hududiy boshqarmalari loyiha institutlari/masla hatchilari bilan birgalikda	DLI/DLR jadvaliga muvofiq butun amalga oshirish davrida bosqichma-bosqich	• Bajarilish tegishli bosqichlar orqali tekshiriladi, jumladan batafsil muhandislik loyihasi va ZVOS/AMTB hujjatlarining tasdiqlanishi; xarid va shartnoma tuzish hujjatlari; ishlarni yakunlash, topshirish va foydalanishga qabul qilish dalolatnomalari; hamda WASH, energiya samaradorligi va quyosh energiyasi tizimlarining ishlayotganini tasdiqlovchi nazorat varaqlari.	DLI 2.1
11	Ta’lim muassasalari va xizmatlaridan, ayniqsa qizlar va nogironligi bo‘lgan bolalar uchun,	Maqsadli maktablarning kelishilgan foizi yoki soni belgilangan inklyuziya va gender standartlariga javob berishini ta’minlash.	TFV/LMO, TFVning hududiy boshqarmalari	Yillik maqsadli ko‘rsatkichlar va DLIni yakuniy tekshirish	• Maqsadli maktablarning kelishilgan foizi yoki sonida ishlab turgan jins bo‘yicha alohida hojatxonalar, nogironligi bo‘lgan bolalar uchun qulay yo‘laklar va sharoitlar hamda	DLI 3.3

№	Aniqlangan bo‘shliqlar	EI chora-tadbirlari	Institutsional mas’uliyat	Muddat	Bajarilish ko‘rsatkichlari	Chora turi
	inklyuziv va teng foydalanish imkoniyati.			protokoliga muvofiq	tegishli inklyuziv o‘quv materiallari mavjud bo‘lib, bu obyektlar auditi, qulaylik bo‘yicha nazorat varaqlari va maktab hujjatlari orqali tasdiqlanadi.	